

KE ZŘIZOVÁNÍ ZATARASENÉHO PROSTORU

V článku uvádím některé základní požadavky na systém zátarasů a na způsob plánování a zřizování zatarasených prostorů ve výchozím prostoru armády. Tyto požadavky potom konfrontovat s možnostmi jejich realizace.

Nedílnou součástí budování výchozího prostoru k odrážení nepřítele je zřizování zátarasů. Ženíjní zátarasy zřizované v úzké návaznosti na přirozené terénní překážky snižují tempo útoku nepřítele a mohou mu způsobit i značné ztráty živé síly i bojové techniky.

Zatarasy zřizujeme v celé šířce i hloubce výchozího prostoru s důrazem na pravděpodobný směr hlavního úderu nepřítele, při respektování zámyslu bojové činnosti vlastních vojsk.

Systém zátarasů ve výchozím prostoru zahrnuje zátarasy zřízené technickými hřídkami pohraniční stráž, zátarasy v pásu přikrytí státní hranice, ve výchozích prostorech divizí prvního sledu a zátarasy v operační hloubce výchozího prostoru.

Těžiště zatarasování je položeno do pásma přikrytí státní hranice. Zatarasy jsou v závislosti na charakteru terénu na státní hranici a přístupech k ní zřizovány zásadně na směrech předpokládaného útoku nepřítele, v závislosti na důležitosti a tankodostupnosti každého z nich. Přitom zátarasy jsou v pásu přikrytí zřizovány zejména před opěrnými body čet i rot, k ochraně předsunutých postavení a v mezích mezi nimi, zvláště na nebezpečných směrech a v prostoru mezi předsunutými postaveními a pásy nebo úseky obrany (v závislosti na způsobu zaujetí pásma přikrytí).

Před předními okraji předsunutých po-

stavení zřizují ochranná minová pole motostřelecké jednotky a ženijní roty pluků ručním způsobem. V prostoru mezi předsunutým postavením a předním okrajem obrany zřizujeme kromě protitankových minových polí, které jsou základem systémů zátarasů, lesní záseky, připravujeme k ničení komunikační směry a důležité objekty, které mohou zpomalit postup nepřítele. Lesní záseky můžeme zesílit protitankovými a protipěchotními minami, nástrahami a osnatým drátem. Systém zátarasů tvoří i různé druhy nevýbušných zátarasů (protitankové příkopy, stěny, kúlové zátarasy atd.), které při dostatku času zřizují jednotky druhů vojsk za odborného řízení ženistů. Výbušné zátarasy na předním okraji i v hloubce prvního obranného postavení zřizujeme na 1. stupeň pohotovosti, v další hloubce pásma přikrytí na 2. stupeň pohotovosti.

Smyslem těchto opatření je zpomalit postup nepřítele k vlastnímu přednímu okraji obranného pásma a donutit ho k předčasnému rozvinutí hlavních sil.

Hlavní důraz zatarasování klademe na přední okraj obrany, kde chceme dosáhnout maximální hustoty zatarasování. Způsob zatarasování je závislý zejména na bojové situaci. Pokud to situace dovolí, ženijní jednotky pluku i divizí využívají k zatarasování na předním okraji mechanizovaných prostředků, v opačném případě zřizují zátarasy motostřelecké i ženijní jednotky ručně.

Na druhém, popř. na třetím obranném postavení k zatarasování využíváme mechanizovaných zatarasovacích prostředků. V hloubce obrany pluku na předpokládaných směrech útoku nepřítele připravuje-

me k ničení vhodně úseky cest a zatarasujeme objízdky. K přehrazení zvláště nebezpečných tankových směrů ženijních rot pluků a jednotky ženijních praporů divizí zřizují uzly zátarasů. Ty představují komplex různých druhů výbušných i nevýbušných zátarasů. Zřizují se zpravidla na křižovatkách důležitých silnic, v osadách, v úžlabinách a tam, kde terénní podmínky neumožňují jejich obejít. Typ uzlu zátarasů (četový, rotní, praporeční) je závislý na velikosti jednotky, která uzel brání, doba jeho zřízení je závislá na možnostech jednotky, která je určena pro jeho zřízení. Při kalkulacích budování vycházíme z orientační normy — ženijní četa zřídí rotní uzel zátarasů za 10 až 12 hodin. Kromě těchto opatření se v pásmu přikrytí i v hloubce výchozího prostoru vedou v souladu se zámyslem boje a operace průzkumy stanovených čar minování pro zásah pohyblivých oddílů zatarasovacích (POZ). Veškeré zátarasy zabezpečujeme palbou jak pěchotních zbraní, tak zejména jejich napojením na systém protitankových paleb.

Hustota protitankových minových polí v systému zátarasů může dosahovat hod-

not uvedených v tabulce 1, možné procentuální rozložení předem zřízených výbušných zátarasů uvádím v tabulce 2.

Z operačního hlediska je jedním z nej důležitějších a nejsložitějších úkolů zřízení zatarasovaného prostoru. Operační i ženijní taktická cvičení v minulém roce prokázala, že ne všichni cvičící dosud správně teoreticky pochopili otázky zatarasování ve výchozím prostoru, místo a úlohu zatarasovaného prostoru, jeho plánování, způsob zřízení, rozsah a druh použitých zátarasů. Projevuje se zde určitý stereotyp v tom, že zatarasování nevychází důsledně ze zámyslu velitele a charakteru terénu, ale vychází hlavně z množství ženijních sil a prostředků, které jsou k dispozici. Tím na určitých směrech nedosahují potřebné hustoty zátarasů. Náčelníci ženijního vojska by měli při řešení usměrnit nižší stupně na směry, na kterých velitel předpokládá útočnou činnost nepřítel s cílem, dosáhnout na těchto směrech potřebné hustoty zatarasování v pásmu přikrytí i na prvním pásmu výchozího prostoru. Pak mohou zasazovat na tyto směry postupně vyšší stupně velení zatarasovací prostředky (včetně POZ).

Tabulka 1

Způsob zřízení		V zabezpečovacím pásmu	Přední okraj	Před druhým postavením	Před třetím postavením	V hloubce	Celkem
Předem		0,5	1,0			0,5	2
POZ	pluk			0,5			
	divize				0,25		
	armáda					0,35	1,1
Celkem		0,5	1,0	0,5	0,25	0,85	3,1
Z toho na tankodostupných směrech							
Předem		0,7	1,2			0,6	2,5
V průběhu boje				0,7	0,4	0,6	1,7
Celkem		0,7	1,2	0,7	0,4	1,2	4,2

Tabulka 2

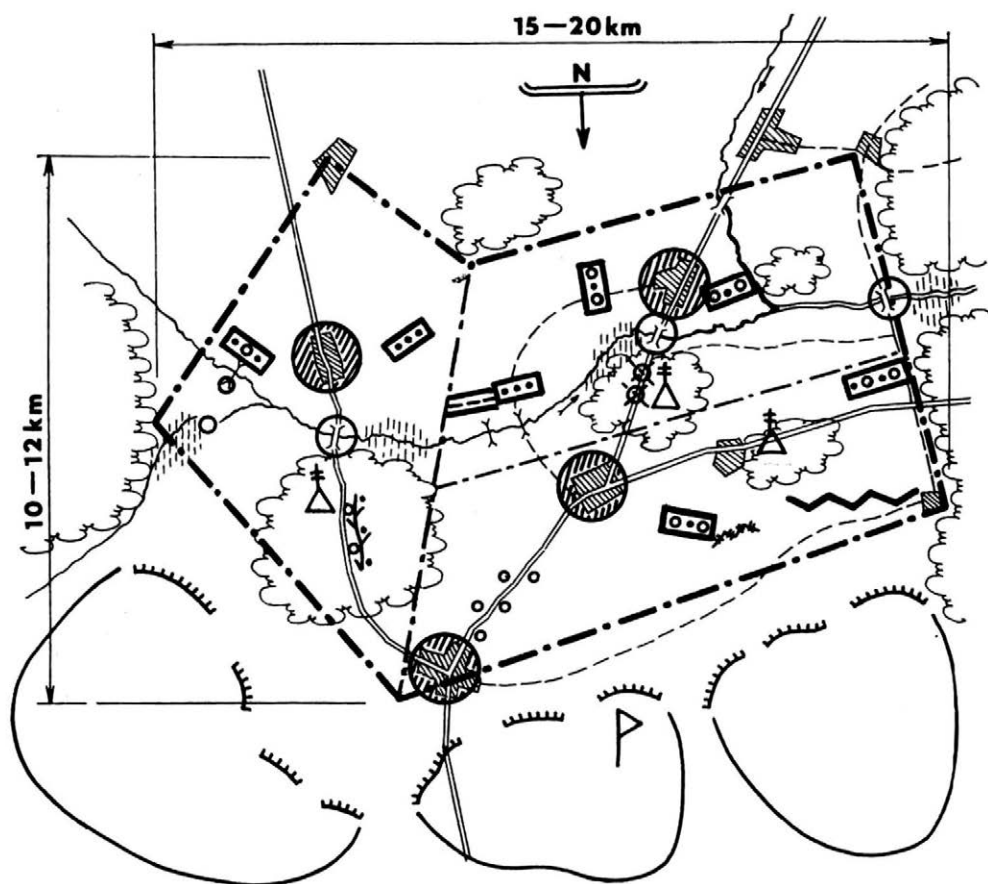
Organizační stupeň	Pluk	Divize	Armáda
Hodnota	50 %	30—40 %	10—20 %

Zatarasené prostory zřizujeme zpravidla v mezerách mezi divizemi na druhém pásmu výchozího prostoru nebo v prostoru mezi divizemi prvního a druhého sledu k přehrazení tankodostupného terénu na předpokládaném hlavním nebo pomocném směru úderu nepřítel. Šířka zataraseného prostoru může být 15–20 km a měla by být překrytá minimálně pásmo útoku jedné nepřátelské divize, jeho hloubka je přibližně 10 km. Zatarasený prostor musí být budován v souladu s plánem vedení operace příslušného velitele. Proto není vhodné plánovat zatarasený prostor do pásma nižšího stupně, např., aby velitel vyššího svazu jej plánoval do pásma svazu, neboť pak se jeho umístění zpravidla neztotožňuje s přijatým zámyslem velitele svazu. Zatarasený prostor by tak mohl např. negativ-

ně ovlivnit vedení plánovaného protiúderu svazu. Výhodnější v tomto případě bude určit směry k zatarasení a podřízenému stupni přidělit síly a prostředky pro jeho zřízení.

Při plánování zataraseného prostoru je třeba vzít v úvahu rozhodující úlohu terénu, protože ten ovlivňuje charakter i obsah prací v zataraseném prostoru. Je-li zatarasený prostor umístěn v členitém a zalesněném terénu, je třeba položit důraz na ničení komunikačních směrů a přípravu lesních záseků na úkor ostatních druhů zátarasů. Jiná situace bude v rovinatém a málo pokrytém terénu, kde je třeba položit důraz zejména na zřizování minových polí.

Možnou variantu zataraseného prostoru a způsob jeho budování viz obr. 1.

Obr. 1

Zatarasený prostor, který zřizuje ženijní prapor ženijní brigády, může být rozdělen např. na 3 úseky. Zátaras v každém z nich může zřizovat jedna rota. Může být však zvolena i jiná metoda práce. Zatarasený prostor může být třeba rozdělen pouze na 2 úseky, v nichž zřizují zátaras ženijní roty a uzly zátarasů potom může zřizovat ženijní komunikační rota.

Při zřizování zatarasených prostorů nemůžeme připustit žádnou šablonu. Druhy jednotlivých zátarasů v zataraseném prostoru jsou závislé především na místě jeho budování v sestavě vojsk a na charakteru terénu. Je-li např. zatarasený prostor zřizován v mezeře mezi divizemi, je neopodstatněné budování uzlů zátarasů, protože tento prostor nebude obsazen vojsky a bude kryt pouze systémem protipěchotních a protitankových paleb křídelných praporů divizí a nepřímou palbou dělostřelectva. Jiná situace vznikne tehdy, zahrnuje-li zatarasený prostor úsek obrany některého z pluků nebo je zřízen v prostoru, ve kterém se předpokládá vedení boje na zdrženou. Tam má zřízení četových, rotních a praporečnických zátarasů své opodstatnění, umožňuje efektivní vedení obranného boje a vytváří podmínky pro ničení nepřitele, zpomalení nebo úplné zastavení jeho útoku.

V této souvislosti se často vedou polemiky o tom, zda se počítají miny použité k ničení cest na směrech a miny položené v uzlech zátarasů do celkové hustoty zatarasování. Miny na cestách se do hustoty zatarasování nemají zahrnovat, vzhledem k jejich relativně malému počtu a hlavně proto, že nejsou chráněny palbou protitankových a protipěchotních paleb po celé délce směrů. Protitankové a protipěchotní miny položené v uzlech zátarasů jsou však chráněny palbami jednotek, které se v jednotlivých typech uzlů brání a jejich počet např. na stupni prapor dosahuje hodnoty 2000—3000 protitankových min, 400—500 protipěchotních min, 6—9 časovaných min a až 2000 kg trhavin. Vzhledem k této skutečnosti je jejich začlenění do celkové hustoty zatarasování správné.

Při volbě druhů zátarasů a způsobů budování zatarasených prostorů bereme v úvahu také tu skutečnost, že jednotlivé zátaras v tomto prostoru jsou připravovány na 2. stupeň bojové pohotovosti. To

znamená, že u každého objektu, připraveného k ničení, musí být ponechána hlídka, která zátaras střeží a je připravena k jeho převedení do 1. stupně pohotovosti, popř. jeho aktivaci. Současně se zřízením zátarasů musí být tedy dorešen systém spojení, stanovena podřízenost a signály pro jejich aktivaci. V praxi tato skutečnost vede k odčerpání velkého množství sil, kterých již nemůžeme využít k dalšímu budování zataraseného prostoru. Proto je účelné zřídít nejdříve jednotlivá minová pole, uzly zátarasů a zátaras vřehého druhu, které jsou náročné na množství použitých sil, a teprve v dalším připravovat k ničení jednotlivé objekty jako jsou např. mosty malého rozpětí, propustky apod. V souvislosti s tím vystupuje do popředí otázka využití vlastností terénu. Cvičení uskutečněná v letošním a loňském roce ukázala, že velitelé tuto otázku nedoceňují. Z hlediska množství vyčleněných sil a prostředků i rozsahu zřízených zátarasů je jistě účelnější např. zničení jednoho nebo dvou rybníků a rozbahnění terénu v délce 1—2 km než zničení mostku v místech, kde může nepřítel vytyčit obězdku nebo zřídít most z organických prostředků ženijního vojska. Zřízené výbušné i nevybušné zátaras často nenavazují na přirozené terénní překážky a tím je snižována jejich efektivnost.

Při volbě jednotlivých zátarasů bereme v úvahu i možnosti jejich překonávání nepřitelem. Jestliže zatarasený prostor zřizujeme v pásmu předpokládaného útoku divize NSR, měli bychom těžiště zatarasování položit do zřizování minových polí. Jestliže tento prostor zřizujeme v pásmu předpokládané činnosti divize americké armády, měli bychom větší pozornost věnovat, vzhledem k dostatku odatarasovacích prostředků u této divize, zřizování všech typů nevybušných zátarasů, včetně již uváděného rozbahnění terénu.

Jestliže chceme, aby zatarasený prostor splnil svoji funkci, aby zřízené zátaras byly vysoce efektivní, musíme se oprostit od jakéhokoliv schematismu. Musíme promyšleně plánovat umístění prostoru v terénu i sestavě vlastních vojsk, musíme vzít v úvahu možnosti a připravenost vlastních vojsk i nepřitele. Jenom tak může zatarasený prostor splnit svou úlohu v systému zátarasů, může snížit tempo útoku nepřitele nebo ho zcela zastavit.